

De vormende invloed van ds. K. Exalto heeft vooral diep gewerkt op predikanten en studenten die bij hem op de studiering kwamen.

Ds. K. Exalto zag honderd jaar geleden het levenslicht

Studeren en doceren

Deze week (11 juni) is het honderd jaar geleden dat ds. K. Exalto werd geboren. Van 1969 tot 1989 was hij bestuurslid van de Gereformeerde Bond. Vele, vele artikelen schreef hij in *De Waarheidsvriend*. Wie was deze markante man die pas later in zijn leven predikant werd?

Tekst: ds. H. Westerhout

Vanaf 1955 tot 1985 diende ds. Exalto in een vijftal hervormde gemeenten. Hij vond het wijs en verstandig op een moment te vertrekken dat het in de gemeente nog goed ging. De invloed die hij op de gemeente uitoefende, was in het geheel niet persoonsgericht. Na het vertrek werd

nergens een standbeeld (letterlijk of figuurlijk) opgericht. Hij liet wel veel na.

Doorwrocht

Op de preekstoel kwam hij met doorwrochte preken die zorgvuldig en nauwgezet werden voorbereid.

Wie leerde om naar hem te luisteren, deed een schat aan schriftkennis op. Daarbovenuit was het hem een lieve lust om Christus in Zijn volheid te verkondigen. Hij haalde dikwijls Ezechiël 33 aan: Wanneer een dienaar niet getrouw is, zal het bloed van de hoorders van zijn hand geëist worden. Tijdens de catechisatie-uren, kerkgeschiedenislessen en op de kringavonden was hij in zijn element. Kennis overdragen, uitdelen van dat wat hij zelf studerend en mediterend had ontdekt. Vele zestigplussers uit Hasselt spreken met grote liefde over hun leraar, ds. Exalto. Eerlijkheidshalve mag niet worden verzwegen dat zijn concentratie en liefde meer gericht was op de studie dan op het pastoraat. Hij stimuleerde en motiveerde menigeen. Zijn onderwijs heeft vrucht gedragen.

Naast het dienen in de gemeente heeft hij ook in de breedte van de kerk en van de diverse bonden (van HGJB tot GB) zijn invloed uitgeoefend. Vele artikelen en lezingen werden grondig voorbereid en vervolgens in periodieken en in boekvorm gepubliceerd.

Collega-predikanten

Zijn omgang met collega-predikanten was opbouwend en opbeurend. Hoewel niet ieder het in alles met hem eens was en men hem dus niet blindelings volgde, wist menig mededienaar zich gesterkt en gesteund door zijn vele pennenvruchten. Het gedegen onderricht dat hij daarin bood, was dienstbaar aan de voorbereiding van de prediking of aan de verdieping van het pastoraat. Niet weinigen echter fronten de wenkbrauwen en kruisten met hem de degenen. Soms gaf hij daar ook wel aanleiding toe. Hij kon in zijn benadering van mensen bij wie hij de funeste invloed van moderne theologieën bespeurde, fors en ferm uit de hoek komen.

Hij was de onbetwiste leider en docent in menig gezelschap. Jarenlang doceerde hij kerkgeschiedenis aan de catechetencursus. Menige les werd opgesierd en gelardeerd met anekdotes, die bij de leerlingen in de smaak vielen. Zijn vormende invloed heeft vooral diep gewerkt op predikanten en studenten die bij hem op de studiekekring kwamen. Dan was hij in zijn element. Het straalde uit op de velen die maandelijks aan zijn voeten zaten. Onvergetelijk waren de 'colleges' over de *Institutie* van Calvijn. Het 'Opus Magnum' (grote werk) van de Geneefse reformator werd grondig doorgenomen. Op enkele van die gevulde dinsdagochtenden liet hij aan de hand van de *Institutie* zien dat de Schrift een eenheid is. Er is één substantie (stof), één *re* (zaak). In de geschriften van het Oude en Nieuwe Testament is sprake van tweerlei *administratio* (bediening), maar van één substantie (wezen). Waarderend sprak hij zich tijdens die morgen uit over het proefschrift van ds. W. Balke, de latere hoogleraar, over Calvijn en de doperse radicalen.

Ds. Exalto als mentor

Mijn herinneringen aan ds. K. Exalto gaan vooral terug naar de winter van 1979-1980, de tijd waarin ik bij hem vicaris was in Benthuisen. Veel heb ik van hem geleerd over het pastoraat, maar ook over allerlei theologische vragen die in die tijd actueel waren. Bovendien heeft hij mij nog veel aanwijzingen gegeven omtrent de positie die we als predikanten in het geheel van de kerk dienen in te nemen. Zo legde hij grote nadruk op het belang van het trouw bijwonen van de meerdere vergaderingen van de kerk.

In het pastoraat was het, volgens mijn mentor, belangrijk goed naar de gemeenteleden te luisteren, te proberen in te leven wat het bewuste gemeentelid op dat moment meemaakt en vervolgens het Woord ter sprake te brengen. Het is duidelijk dat hiervoor een grote schriftkennis nodig is. Ieder gemeentelid verkeert immers in een andere situatie, zowel wat zijn privéleven als zijn geloofsleven betreft. Zijn kennis van de Bijbel was bewonderenswaardig groot.

Nadat ik pastorale bezoeken had afgelegd, evalueerden we de gesprekken. Daarnaast bespraken we ook de preken die we 's zondags gehouden hadden. Hij accentueerde dat voor iedere preek een grondige exegese noodzakelijk was en wees er daarbij op dat als de uitleg van de tekst niet correct was, ook de lijnen naar de toepassing niet juist getrokken werden.

In de grondtalen van de Schrift was hij goed thuis. Een voorbeeld van een grondige exegese van de tekst gaf hij zelf in de preek waarmee hij mij in Hei- en Boeicop in het ambt bevestigde. De belijdenis van de kerk waardeerde hij zeer. Vaak zei hij: De belijdenis van de kerk staat niet op gelijke hoogte met de Schrift, maar in de belijdenis is in principe alles over het christelijk geloof gezegd.

Hoewel hij zelf scherp kon zijn in de polemiek, leed hij ook aan het verval van de kerk. Zijn grote zorg was dat de kerk steeds verder van haar belijdenis verwijderd zou raken. We kunnen vaststellen dat die zorg volkomen terecht is gebleken.

Als we bedenken dat hij aan het einde van zijn leven met een ernstige inzinking te kampen heeft gehad, zullen we begrijpen dat zijn leven niet gemakkelijk is geweest. Maar hij mocht weten dat wanneer zijn aardse huis afgebroken zou worden, hij een gebouw van God had, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen.

T.C. Guijt, Katwijk aan Zee

In de ontmoeting met predikanten gaf hij vaderlijke adviezen op broederlijke toon uitgesproken: 'Zorg ervoor dat er altijd een boek open ligt op de studeerkamer, zodat er geen minuten verloren gaan; bestudeer de grote werken (*De Servo Arbitrio*, *De Civitate Dei* en *Ongeloof en Revolutie*); houdt vast aan de Reformatorische belijdenissen.' Wie nu kennis nemen wil van zijn 'theologie', leze zijn preken op internet over de Catechismus (drskealto.nl). »